

Številka: Up-1061/17-20

Datum: 16. 4. 2020

ODLOČBA

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi Polonce Komac, Ljubljana, ki jo zastopa Odvetniška družba Ambrožič in Schulz, o. p., d. n. o., Ljubljana, na seji 16. aprila 2020

odločilo:

- 1. Točka I izreka sodbe in sklepa Vrhovnega sodišča št. II Ips 56/2017 z dne 7. 9. 2017 se razveljavi in zadeva se v tem delu vrne Vrhovnemu sodišču v novo odločanje.**
- 2. Ustavna pritožba zoper II. točko izreka sodbe in sklepa Višjega sodišča v Ljubljani št. I Cp 2746/2015 z dne 22. 6. 2016 se zavrže.**

OBRAZLOŽITEV

A.

1. Izpodbijani sodni odločbi sta bili izdani v pravnem postopku, v katerem so tožniki na podlagi drugega odstavka 72. člena Zakona o denacionalizaciji (Uradni list RS, št. 27/91-I, 31/93, 65/98 in 66/2000 – v nadaljevanju ZDen) od tožene stranke (zavezanke za denacionalizacijo) zahtevali plačilo odškodnine zaradi nemožnosti uporabe oziroma upravljanja nepremičnin, ki so bile v postopku denacionalizacije vrnjene njihovim pravnim prednikom, in sicer za čas od uveljavitve ZDen do izročitve nepremičnin v posest upravičencem. Sodišče prve stopnje je njihovemu tožbenemu zahtevku delno ugodilo. Glede pritožnice (v pravdi sedme tožnice) je ob upoštevanju njenega solastninskega deleža na vrnjenih nepremičninah ugotovilo, da je obstajala njena terjatev do tožene stranke v višini 195.849,81 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od vložitve tožbe (tj. od 15. 4. 2004) dalje do plačila (sedma alineja I. točke izreka) in da je obstajala v pobot uveljavljana terjatev tožene stranke do pritožnice, ki jo je sodišče ugotovilo v višini

46.773,94 EUR (sedma alineja II. točke izreka). Po medsebojnem pobotanju obeh terjatev¹ je sodišče odločilo, da je tožena stranka dolžna pritožnici plačati 162.429,51 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 24. 9. 2009 do plačila (sedma alineja III. točke izreka), višji tožbeni zahtevek pa je zavrnilo (IV. točka izreka). Odločilo je še, da vsaka stranka nosi svoje pravdne stroške (V. točka izreka). Pritožnica je zoper to odločitev vložila pritožbo, ki jo je Višje sodišče zavrnilo, Vrhovno sodišče pa je njeno revizijo zavrglo.

2. Vrhovno sodišče je v razlogih svoje odločitve, sklicujoč se na pritožničine pritožbene in revizijske navedbe, ocenilo, da vrednost izpodbijanega dela pravnomočne odločbe predstavlja razliko med pritožničino terjatvijo, ki jo je sodišče prve stopnje ugotovilo v višini 195.849,81 EUR, in odškodnino, ki jo je po izvedenem pobotu s terjatvijo tožene stranke pritožnici prisodilo v znesku 162.429,51 EUR. Ker ta razlika znaša 33.420,30 EUR, je Vrhovno sodišče presodilo, da vrednost izpodbijanega dela pravnomočne odločbe ne dosega revizijskega praga, določenega v drugem odstavku 367. člena Zakona o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 73/07 – uradno prečiščeno besedilo in 45/08 – v nadaljevanju ZPP), in je revizijo kot nedovoljeno zavrglo.

3. Pritožnica Vrhovnemu sodišču očita, da je izpodbijano odločitev oprlo na napačno izračunano vrednost izpodbijanega dela pravnomočne sodbe. Navaja, da je s pritožbo in nato tudi z revizijo izpodbijala sodbo sodišča prve stopnje v delu, v katerem je sodišče zavrnilo tožbeni zahtevek, kolikor se je nanašal nanjo (sedma alineja I. točke izreka), in zato posledično tudi odločitev v IV. točki izreka sodbe sodišča prve stopnje. Izrecno pa naj bi to sodbo izpodbijala tudi v delu, v katerem je sodišče ugodilo zahtevku tožene stranke, da se njena terjatev do pritožnice, ki jo je sodišče ugotovilo v višini 46.773,94 EUR (sedma alineja II. točke izreka), pobota s pritožničino terjatvijo (sedma alineja III. točke izreka iste sodne odločbe). Sodišču očita, da je pri izračunu izpodbijanega dela sodbe upoštevalo zneska, ki sta obstajala v dveh različnih časovnih trenutkih, ne pa tudi v vmesnem času natečenih zakonskih zamudnih obresti. Vrhovno sodišče naj ne bi upoštevalo, da je prvostopno sodišče pri pobotanju pritožničine terjatve s terjatvijo, ki jo je v pobot uveljavljala tožena stranka, upoštevalo tudi zakonske zamudne obresti, ki so se od pritožničine terjatve, ki jo je sodišče na dan vložitve tožbe ugotovilo v višini 195.849,81 EUR, natekle v času do pobota. Zato naj bi vrednost pritožničine terjatve do tožene stranke na dan pobota znašala 209.203,45 EUR, izpodbijani del pravnomočne sodbe pa naj bi tako lahko predstavljal le razliko med to vrednostjo in vrednostjo na isti dan (tj. na

¹ Iz obrazložitve sodbe sodišča prve stopnje je razvidno, da je sodišče pobotanje obeh terjatev izvedlo na način, da je znesku pritožničine terjatve, ugotovljene v višini 195.849,81 EUR, prištelo 13.353,64 EUR zakonskih zamudnih obresti, ki so se od te terjatve natekle v času od vložitve tožbe do vložitve (zapadlosti) pobotnega ugovora tožene stranke dne 24. 9. 2004. Tako je ugotovilo, da je pritožničina terjatev do tožene stranke na dan pobota 24. 9. 2004 znašala 209.203,45 EUR. Od tega zneska je nato sodišče odštelo znesek v pobot uveljavljane terjatve tožene stranke v višini 46.773,94 EUR ter dobljeno razliko 162.429,51 EUR naložilo v plačilo toženi stranki.

dan pobota) določene in pritožnici prisojene odškodnine v višini 162.429,51 EUR. Prav ta razlika, ki znaša 46.773,94 EUR, pa naj bi predstavljala tudi vrednost po pritožničinem mnenju toženi stranki neutemeljeno priznane terjatve do pritožnice, kar naj bi pritožnica grajala že v pritožbi in nato tudi v reviziji. Ker naj bi odločitev revizijskega sodišča o zavrženju revizije temeljila na napačno ugotovljeni vrednosti izpodbijanega dela pravnomočne sodbe, pritožnica zatrjuje kršitev pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave, zaradi odklonitve vsebinske obravnave njene revizije pa Vrhovnemu sodišču očita tudi kršitev pravice do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave.

4. Pritožnica izpodbija tudi odločitev Višjega sodišča. Očita mu, da je njeno pritožbo zavrnilo kljub temu, da je temeljila na isti trditveni, pravni in dejanski podlagi kot pritožba prvih treh tožnikov, ki pa naj bi ji isto sodišče ugodilo. Za zavrnitev pritožnične pritožbe naj sodišče ne bi navedlo razumnih pravnih argumentov, ki bi utemeljevali sprejetje drugačne odločitve, kot jo je sprejelo glede pritožbe prvih treh tožnikov. Zato pritožnica Višjemu sodišču očita arbitrarno odločanje in s tem kršitev pravice iz 22. člena Ustave.

5. Senat Ustavnega sodišča je s sklepom št. Up-1061/17 z dne 2. 10. 2018 ustavno pritožbo zoper I. točko izreka sodbe in sklepa Vrhovnega sodišča o zavrženju pritožnične revizije sprejel v obravnavo. V skladu s prvim odstavkom 56. člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo, 109/12 in 23/20 – v nadaljevanju ZUstS) je Ustavno sodišče o sprejemu ustavne pritožbe obvestilo Vrhovno sodišče.

6. Na podlagi drugega odstavka 56. člena ZUstS je bila ustavna pritožba poslana nasprotni stranki iz pravnega postopka (v nadaljevanju nasprotna udeleženka). Ta v odgovoru meni, da ustavna pritožba ni utemeljena, in predlaga njeno zavrnitev. Navaja, da pritožnica niti v pritožbi niti v reviziji ni izpodbijala sedme alineje I. točke izreka sodbe sodišča prve stopnje o ugotovitvi obstoja njene terjatve v višini 195.849,81 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 15. 4. 2004 dalje do plačila, pač pa je izpodbijala odločitev o obstoju terjatve tožene stranke do pritožnice v višini 46.773,94 EUR iz sedme alineje II. točke izreka ter posledično tudi odločitev sodišča, da zaradi pobota navedenih terjatev toženi stranki naloži v plačilo 162.429,51 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 24. 9. 2004 dalje do plačila (sedma alineja III. točke izreka sodbe). Zato nasprotna udeleženka meni, da je revizijsko sodišče kot zneskovno opredeljen del izpodbijane sodbe pravilno upoštevalo znesek 33.420,30 EUR, tj. tisti del glavnice, ki je bil zavrjen zaradi ugoditve pobotnemu ugovoru, to odločitev pa naj bi tudi ustrezno obrazložilo. Odločitev Vrhovnega sodišča naj bi bila tudi v skladu z 39. členom ZPP, po katerem se tudi za priznanje pravice do revizije kot vrednost spornega predmeta vzame le vrednost glavnega zahtevka, brez obresti, če se te ne uveljavljajo kot glavni zahtevki. Ker naj pritožnica obresti ne bi uveljavljala kot glavni zahtevki, naj bi bila za ugotovitev njene pravice do revizije odločilna razlika med ugotovljeno in za pritožnico nesporno vrednostjo njenega glavnega zahtevka v višini 195.849,81 EUR in prisojeno ji odškodnino v višini 162.429,51 EUR. Ta razlika pa naj bi znašala natanko toliko, kot je ugotovilo Vrhovno sodišče.

Nasprotna udeleženka meni, da je odločitev revizijskega sodišča skladna z ustaljenim stališčem sodne prakse, po katerem se pri presoji vrednosti izpodbijanega dela pravnomočne sodbe, ki je odločilna za ugotovitev pravice do revizije, ne upošteva vrednost obresti, ki se uveljavljajo poleg glavnice, ter da pobotni ugovor ne vpliva na vrednost spornega predmeta.² Zato bi Vrhovno sodišče v primeru, da bi vrednost spornega predmeta ugotovilo na način, za katerega se zavzema pritožnica, in njeno revizijo štelo za dovoljeno, ravnalo v nasprotju s sodno prakso, s čimer pa bi nedopustno poseglo tudi v pravico nasprotne udeleženke iz 22. člena Ustave. Odgovor nasprotne udeleženke je bil poslan pritožnici, ki se nanj ni odzvala.

7. Ustavno sodišče je vpogledalo v spis Okrožnega sodišča v Ljubljani št. P 1849/2013.

B. – I.

8. Pritožnica ustavne pritožbe zoper sklep Vrhovnega sodišča o zavrženju revizije ne more utemeljiti s sklicevanjem na pravico do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave. Ustavno sodišče je že večkrat sprejelo stališče, da iz te pravice izhaja zgolj jamstvo dvostopenjskega sodnega postopka (tj. pravica pritožbe proti odločbi sodišča prve stopnje).³ Ta pravica je bila pritožnici zagotovljena z vsebinsko odločitvijo Višjega sodišča o njeni pritožbi. Ustava pa pravice do revizije kot izrednega pravnega sredstva proti drugostopenjski sodni odločbi ne zagotavlja. Zato z zavrženjem revizije pritožnici pravica do pravnega sredstva iz 25. člena Ustave ni mogla biti kršena.

9. Vendar pritožnica Vrhovnemu sodišču očita tudi, da je presojo o neizpolnjenem vrednostnem pogoju za dovoljenost revizije oprlo na ugotovitev vrednosti izpodbijanega dela pravnomočne odločbe, za katero v pritožničinih pritožbenih in revizijskih navedbah ni imelo podlage. Pritožnica očitek med drugim utemeljuje z navedbo, da je s pritožbo in nato tudi z revizijo izpodbijala odločitev o zavrnitvi njenega zahtevka v delu, ki presega znesek iz sedme alineje I. točke izreka sodbe sodišča prve stopnje, ter da je izrecno izpodbijala tudi ugotovitev sodišča v sedmi alineji II. točke izreka iste sodne odločbe, da obstaja terjatev tožene stranke do pritožnice v višini 46.773,94 EUR. Ker naj bi odločitev sodišč, ki se nanaša na to terjatev tožene stranke, izrecno izpodbijala tudi z revizijo, v kateri naj bi znesek te terjatve opredelila tudi kot sporno revizijsko vrednost, naj bi bila odločitev revizijskega sodišča, ki temelji na ugotovitvi, da ta vrednost znaša 33.420,30 EUR, očitno

² Nasprotna udeleženka se pri tem sklicuje na sklepa Vrhovnega sodišča št. III lps 116/2006 z dne 7. 11. 2016 in št. II lps 241/2013 z dne 17. 9. 2015 ter na sklepe istega sodišča št. III lps 128/2001 z dne 7. 2. 2002, št. II lps 114/2009 z dne 12. 7. 2012, št. III lps 87/2014 z dne 7. 10. 2014 in št. II lps 302/2013 z dne 13. 3. 2014.

³ Prim. s sklepoma Ustavnega sodišča št. Up-11/94 z dne 15. 2. 1995 (OdlUS IV, 140) in št. Up-204/01 z dne 5. 11. 2002 (OdlUS XI, 296).

napačna in zato obremenjena s kršitvijo pravice iz 22. člena Ustave. Ustavno sodišče je zato izpodbijano odločitev Vrhovnega sodišča preizkusilo v tem obsegu.

10. Po ustaljeni ustavnosodni presoji iz pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave izhaja tudi zahteva po prepovedi sodniške samovolje. To ustavno procesno jamstvo je kršeno, kadar je sodna odločba že na prvi pogled očitno napačna oziroma kadar ni oprta na razumne pravne razloge, zaradi česar je utemeljeno sklepanje, da sodišče ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev, ali kadar so argumenti sodišča že na prvi pogled tako nerazumni, da po nobeni od mogočih razlag zakona ne pridejo v poštev in je zato odločitev sodišča očitno napačna.⁴ Iz ustavnosodne presoje izhaja, da je očitno napačna in zato samovoljna tudi odločitev sodišča, ki nima podlage v ugotovljenem dejanskem stanju ali nasprotuje listinam oziroma podatkom v sodnem spisu.⁵

11. V obravnavanem primeru je revizijsko sodišče presojo o neizpoljenem vrednostnem pogoju za dovoljenost revizije oprlo na ugotovitev, da vrednost izpodbijanega dela pravnomočne odločbe ni enaka višini zavrženega zahtevka, ker pritožnica sodbe sodišča prve stopnje ni izpodbijala v celotnem zavrnilnem delu, ter na ugotovitev, da je pritožnica v reviziji kot izpodbijani del pravnomočne sodne odločbe zneskovno opredelila le tisti del glavnice, ki je bil zaradi ugoditve pobotnemu ugovoru tožene stranke zavržen. Po mnenju Vrhovnega sodišča ta del predstavlja razliko med pritožnično terjatvijo, ugotovljeno v višini 195.849,81 EUR, in odškodnino, ki je bila pritožnici po pobotu njene terjatve s terjatvijo tožene stranke prisojena v znesku 162.429,51 EUR.

12. Po oceni Ustavnega sodišča Vrhovno sodišče za ugotovitvi, na kateri je oprlo izpodbijano odločitev, v pritožničnih pravnih sredstvih, na kateri se sklicuje, ni imelo podlage. Pritožnica je namreč v uvodu pritožbe zoper sodbo sodišča prve stopnje navedla, da vlaga pritožbo "zoper zavrnilni del zahtevka tožečih strank v delu, ki se nanaša nanjo (točka I in IV izreka), ter zoper ugodilni del zahtevka tožene stranke pod točko II izreka v delu, ki se nanaša nanjo v višini 46.773,94 EUR". V razlogih pritožbe je sicer res navedla, da "se ne pritožuje zoper višino v sodbi ugotovljenih postavk za izračun izgubljenih koristi za stanovanja in poslovne prostore", kar po mnenju Vrhovnega sodišča utemeljuje ugotovitev, da pritožnica sodbe sodišča prve stopnje ni izpodbijala v celotnem zavrnilnem delu in da zato vrednost izpodbijanega dela pravnomočne odločbe ni enaka višini zavrženega zahtevka. Vendar je Vrhovno sodišče prezrlo, da je pritožnica v

⁴ Prim. odločbo Ustavnega sodišča št. Up-1005/15 z dne 31. 5. 2018 (Uradni list RS, št. 48/18, in OdlUS XXIII, 24), 23. točka obrazložitve.

⁵ Prim. odločbe Ustavnega sodišča št. Up-405/03 z dne 6. 10. 2005 (Uradni list RS, št. 93/05), 6. točka obrazložitve, št. Up-1262/05 z dne 14. 9. 2006 (Uradni list RS, št. 101/06), 5. točka obrazložitve, št. Up-747/09 z dne 30. 9. 2010 (Uradni list RS, št. 83/10), 4. točka obrazložitve, št. Up-524/14 z dne 16. 6. 2016, točka B. – III. obrazložitve, in št. Up-370/17 z dne 12. 7. 2018, 9. točka obrazložitve.

nadaljevanju svoje pritožbe navedla, da pa se pritožuje "zoper zavrjnjeni del, kjer sodišče ni obračunalo del nadomestila za porušeni in poškodovani del zgradbe po 13. 3. 1995 dalje", ter tudi "zoper del sodbe, ki se nanaša na prisojeno celotno terjatev tožene stranke do toženih (pravilno tožnikov, op. p.) iz naslova sanacije objekta po poružitvi in katera je bila toženi stranki priznana v celoti".⁶ Iz tako opredeljenega predmeta pritožbenega izpodbijanja je razvidno, da je pritožnica odločitev sodišča prve stopnje izpodbijala tako v delu, v katerem je bil njen tožbeni zahtevak zavrjnjen, kolikor je presegal sodno ugotovljeni znesek njene terjatve do tožene stranke (tj. v delu nad 195.849,81 EUR, v katerem s svojim zahtevkom ni uspela), kot tudi v delu, v katerem je sodišče najprej ugotovilo, da obstaja terjatev tožene stranke do pritožnice v znesku 46.773,94 EUR, posledično pa odločilo tudi o pobotanju te terjatve s pritožnično.⁷

13. Pritožnica je torej sodbo sodišča prve stopnje s pritožbo izrecno izpodbijala vsaj v delu, v katerem je sodišče ugotovilo, da obstaja terjatev tožene stranke do pritožnice v višini 46.773,94 EUR, ter posledično tudi v delu, v katerem je sodišče za navedeni znesek (zaradi pobota) znižalo nadomestilo, ki ga je (ob upoštevanju obresti, ki so se do trenutka pobotanja natekle od pritožnične terjatve, ugotovljene na dan vložitve tožbe) pritožnici priznalo v višini 209.2013,45 EUR. Da je pritožnica tudi z revizijo izrecno izpodbijala odločitev sodišč, ki se nanaša na ugotovitev obstoja v pobot uveljavljane terjatve tožene stranke v višini 46.773,94 EUR, pa izhaja ne le iz pritožnične navedbe v reviziji, da navedeni znesek predstavlja vrednost spornega predmeta, temveč tudi iz njenega revizijskega predloga, v katerem je Vrhovnemu sodišču med drugim predlagala razveljavitev sedme alineje II. točke izreka sodbe sodišča prve stopnje, v kateri je sodišče ugotovilo obstoj terjatve tožene stranke do pritožnice.⁸ Iz pritožnične pritožbe pa tudi iz njene revizije je torej razvidno, da je pritožnica sodbo sodišča prve stopnje izrecno izpodbijala vsaj v delu, v katerem je sodišče ugodilo zahtevku, ki ga je v pobot uveljavljala tožena stranka. Ker je pritožnica ta del z navedbo njegove vrednosti v višini 46.773,94 EUR v pravnih sredstvih tudi zneskovno opredelila, ugotovitev Vrhovnega sodišča, da vrednost izpodbijanega dela pravnomočne odločbe znaša 33.420,30 EUR, nasprotuje listinam oziroma podatkom v sodnem spisu. Na to ugotovitev oprta izpodbijana odločitev Vrhovnega sodišča je zato očitno napačna. Stališča Vrhovnega sodišča, na katera v odgovoru na ustavno pritožbo opozarja nasprotna udeleženka, za to presojo niso upoštevna.

⁶ Glej tretji odstavek na 3. strani pritožnične pritožbe.

⁷ Stališču, da je pritožnica s pritožbo in revizijo izpodbijala odločitev sodišč o obstoju terjatve tožene stranke do pritožnice v znesku 46.773,94 EUR, z navedbami v odgovoru na ustavno pritožbo pritrjuje tudi nasprotna udeleženka.

⁸ Pritožnica je v reviziji Vrhovnemu sodišču predlagala, naj reviziji ugoditi in sodbo sodišča druge stopnje spremeni, tako da njeni pritožbi ugoditi in "sodbo sodišča prve stopnje razveljavi tudi v sedmi alineji II. točke in v zavrnilnem delu sedme alineje III. točke izreka za zavrnilni del zahtevka nad 162.429,51 EUR in tako posledično tudi točko IV. in V. izreka" (glej stran 2 pritožnične revizije).

14. Ker je Vrhovno sodišče presojo o neizpolnjenem vrednostnem pogoju za dovoljenost revizije oprlo na ugotovitev, za katero ni imelo podlage v pritožničinah pritožbenih in revizijskih navedbah, je izpodbijana odločitev o zavrženju revizije protispisna in zato očitno napačna. Zato krši pritožničino pravico do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Ustavno sodišče je izpodbijano I. točko sodbe in sklepa Vrhovnega sodišča razveljavilo in zadevo vrnilo temu sodišču v novo odločanje (1. točka izreka). V novem odločanju bo moralo sodišče upoštevati razloge, navedene v tej odločbi.

B. – II.

15. Pritožnica z ustavno pritožbo izpodbija tudi II. točko izreka sodbe in sklepa Višjega sodišča o zavrnitvi njene pritožbe zoper sodbo sodišča prve stopnje.

16. V skladu s prvim odstavkom 51. člena ZUstS se lahko ustavna pritožba vloži šele, ko so izčrpana vsa pravna sredstva. Pritožnica je zoper odločitev sodišča druge stopnje o zavrnitvi njene pritožbe vložila revizijo, ki jo je Vrhovno sodišče z izpodbijano I. točko izreka sodbe in sklepa zavrglo. Ker je Ustavno sodišče to odločitev Vrhovnega sodišča razveljavilo zaradi kršitve pritožničine pravice iz 22. člena Ustave in zadevo vrnilo Vrhovnemu sodišču v novo odločanje, bo lahko pritožnica varstvo svojih človekovih pravic in temeljnih svoboščin dosegla že v postopku z revizijo. Glede na to je Ustavno sodišče ustavno pritožbo zoper II. točko izreka sodbe in sklepa Višjega sodišča zavrglo (2. točka izreka).

C.

17. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena in pete alineje prvega odstavka 55.b člena ZUstS v sestavi: predsednik dr. Rajko Knez ter sodnice in sodniki dr. Matej Accetto, dr. Rok Čeferin, dr. Dunja Jadek Pensa, DDr. Klemen Jaklič, dr. Špelca Mežnar in dr. Katja Šugman Stubbs. Sodnika dr. Marijan Pavčnik in Marko Šorli sta bila pri odločanju v tej zadevi izločena. Ustavno sodišče je odločbo sprejelo soglasno.

dr. Rajko Knez
Predsednik

RS
US